

رتبه ۳۵ ایران در اقتصادهای گردشگری جهان

براساس گزارش اخیر شورای جهانی سفر و گردشگری (WTTC) که به بررسی توانمندی کشورهای جهان در حوزه گردشگری پرداخته، گردشگری ایران با اختصاص سهمی ۷۴۷/۳۰ میلیارد دلاری از کل تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۲۰۱۷، در رتبه ۳۵ اقتصادهای گردشگری جهان ایستاده است. گزارش این نهاد بین‌المللی نشان می‌دهد اگرچه ایران از لحاظ حجم و رشد مطلق اقتصاد توریسم در برخی شاخص‌ها در میان کشورهای ممتاز قرار گرفته، اما درصد رشد اقتصادی حاصل‌شده در این عرصه در ایران به‌اندازه ابعاد و ظرفیت‌های این صنعت در کشور نبوده است؛ خصوصاً طی هفت سال اخیر که در پی عبور از بحران مالی اواخر دهه گذشته میلادی بسیاری از کشورها حساب ویژه‌ای روی گردشگری به‌عنوان ابزاری برای تحقق توسعه پایدار باز کرده‌اند و رقیبان منطقه‌ای ایران نیز اقتصاد گردشگری خود را وسعت داده‌اند.

این گزارش در ادامه به بررسی توانمندی و عملکردی به‌ثبت رسیده ۱۸۵ کشور جهان در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۱ و همزمان با پایان بحران مالی جهانی و آغاز ایجاد بهبود مجدد در اقتصاد کشورها تا سال ۲۰۱۷ پرداخته است. در این بخش و به‌منظور انجام این مقایسه، WTTC کشورها را در چهار شاخص اصلی رتبه‌بندی کرده است: «سهم صنعت گردشگری در کل تولید ناخالص داخلی کشور»، «صادرات صنعت گردشگری کشور یا هزینه‌کرد گردشگران ورودی»، «هزینه‌کرد گردشگران داخلی» و «حجم سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری کشور». به این ترتیب و در یک فهرست، برای مقایسه کشورها به‌لحاظ توانمندی در صنعت گردشگری، رشد در اندازه مطلق این مقادیر لحاظ شده است و در فهرستی دیگر و به‌منظور مقایسه کشورها به‌لحاظ عملکرد در صنعت گردشگری، رشد نسبی این شاخص‌ها اندازه‌گیری و لحاظ شده است. بنا بر این دو مبنا و در بازه زمانی هفت‌ساله ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷، کشورهای چین، آمریکا، هند، مکزیک و بریتانیا به‌ترتیب پیش‌تاز فهرست بیشترین رشد مطلق بوده و در فهرست بیشترین رشد نسبی حاصل‌شده در اقتصاد گردشگری، به‌ترتیب کشورهای میانمار، عراق، گرجستان، رومآندا و ایسلند قرار گرفته‌اند.

قدرتمندترین اقتصادهای گردشگری

به گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری، صنعت توریسم اکنون به یکی از عظیم‌ترین بخش‌های اقتصاد در دنیا بدل و با ایجاد کانالی برای تجارت میان کشورها، زمینه‌ساز رفاه و ارتقای کیفیت زندگی در بسیاری از نقاط جهان شده است. این نهاد بین‌المللی اظهار می‌کند که در سال ۲۰۱۷، سهم صنعت گردشگری از کل تولید ناخالص داخلی جهان حدود ۱۰/۴ درصد محاسبه شده و ۳۱۳ میلیون نفر در سراسر دنیا شغلی مرتبط با این حوزه دارند؛ رقمی که به‌منزله ۹/۹ درصد از کل شغل‌های موجود در جهان است. در مجموع، صنعت گردشگری در سال گذشته میلادی یکی از موفق‌ترین دوره‌های خود را پشت سر گذاشت و رشد اقتصادی آن به‌میزان ۴/۶ درصد بود که به این ترتیب و برای هفتمین سال پیاپی، رشد اقتصادی حوزه توریسم رقمی بیش از رشد حاصل‌شده در کل اقتصاد جهان بوده است.

شورای جهانی سفر و گردشگری در ادامه گزارش خود و بر مبنای میزان مشارکت در تولید ناخالص داخلی، به ۱۰ بازار بزرگ گردشگری در سال ۲۰۱۷ اشاره می‌کند که به‌موجب آن صنعت گردشگری ایالات متحده آمریکا با مشارکتی ۱۵۰۱ میلیارد و ۹۰۰ میلیون دلاری در تولید ناخالص داخلی این کشور، پیش‌تاز این فهرست است. در جایگاه دوم و با فاصله‌ای نه‌چندان زیاد از آمریکا، چین قرار گرفته است که در سال ۲۰۱۷ صنعت گردشگری این کشور سهمی معادل ۱۳۴۹ میلیارد دلار از کل تولید ناخالص داخلی این کشور داشته است. رتبه‌های سوم، چهارم و پنجم نیز به تسخیر کشورهای آلمان، ژاپن و بریتانیا درآمده که البته به‌فراخور حجم کوچک‌تر اقتصادشان در مقابل دو غول اقتصادی جهان، میزان مشارکت صنعت گردشگری این کشورها در تولید ناخالص داخلی نیز اختلاف فاحشی با ایالات متحده و چین دارد. بنا بر برآورد شورای جهانی سفر و گردشگری، صنعت گردشگری در آلمان ۳۹۵ میلیارد دلار، در ژاپن ۳۳۱ میلیارد دلار و در بریتانیا ۲۶۶ میلیارد دلار از کل تولید ناخالص داخلی سال ۲۰۱۷ این کشورها را به خود اختصاص داده است.

ارزیابی قدرت اقتصاد گردشگری ایران

اما ایران که بنا به برآورد شورای جهانی سفر و گردشگری، صنعت توریسم آن سهمی ۳۰/۷ میلیارد دلاری از کل تولید ناخالص داخلی کشور را به‌خود اختصاص داده، از این لحاظ و در میان ۱۸۵ کشور بررسی‌شده، در جایگاه ۳۵ قرار گرفته است که البته بخش قابل توجهی از این مقدار ماحصل هزینه‌کرد گردشگران داخلی در کشور است. ایران همچنین در فهرست کشورهایی که در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ توانسته‌اند به بیشترین رشد مطلق در اقتصاد گردشگری خود دست پیدا کنند، موفق به کسب جایگاه بیستم و بالاتر از کشورهای همچون عراق و قطر در منطقه شده است. رقیب دیگر منطقه‌ای ایران در حوزه گردشگری یعنی ترکیه و امارات متحده عربی به‌ترتیب در جایگاه هفتم و دهم این فهرست قرار دارند. در فهرست دیگر منتشرشده در گزارش آماری شورای جهانی سفر و گردشگری که رشد نسبی اقتصاد گردشگری کشورها در بازه زمانی یادشده مورد مقایسه قرار گرفته، نام ایران میان ۳۰ کشور برتر به‌چشم نمی‌خورد و این درحالی است که عراق و گرجستان که از رقبای نوظهور ایران در گردشگری منطقه محسوب می‌شوند، در جایگاه‌های دوم و سوم جهان قرار گرفته‌اند.

همچنین در این فهرست قطر در جایگاه هفتم، ارمنستان در جایگاه نهم، جمهوری آذربایجان در جایگاه یازدهم و امارات متحده عربی در جایگاه بیست و هشتم میان ۱۸۵ کشور بررسی شده جهان واقع شده‌اند. بنابراین می‌توان چنین تفسیری کرد که در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ و همزمان با احیای اقتصاد جهان در پی رکود اواخر دهه نخست هزاره جدید، عموم کشورهای منطقه مستقل از اندازه مطلق صنعت گردشگری خود، توانسته‌اند به‌میزان بسیار بالایی در ابعاد جهانی این صنعت را در داخل مرزهای خود وسعت ببخشند و از این منظر و در بازه زمانی مورد بررسی ایران عملکرد ناموفقی در مقایسه با رقبای منطقه‌ای خود به‌ثبت رسانده است.

شورای جهانی سفر و گردشگری در این گزارش و در ذیل عنوان سهم صنعت سفر و گردشگری در تولید ناخالص داخلی کشور، حجم رشد مطلق اقتصاد گردشگری در کشورهای جهان را در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ مقایسه کرده و

از این لحاظ چین که در این مدت با دست یافتن به رشدی معادل ۶۱۳ میلیارد دلار در اقتصاد گردشگری خود، سهم توریسم در تولید ناخالص داخلی خود در سال ۲۰۱۷ را به سطح هزار و ۳۵۰ میلیارد دلار رسانده، با اختلافی بسیار پیشتر است. رتبه دوم در اختیار آمریکاست که رشد مطلق اقتصاد توریسم در مرزهای آن طی این ۷ سال به میزان ۱۷۴ میلیارد دلار بوده و در رتبه سوم نیز هند قرار دارد که موفق شده در بازه زمانی یادشده، ۷۶ میلیارد دلار رشد اقتصادی در بخش گردشگری خود به وجود بیاورد.

ایران در این فهرست در رتبه نوزدهم قرار گرفته است و از سال ۲۰۱۱ تا سال ۲۰۱۷ موفق شده که ۱۰ میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار بر سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی خود بیفزاید. به این ترتیب و طبق برآورد شورای جهانی سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۷ سهم توریسم از کل تولید ناخالص داخلی ایران ۳۰ میلیارد و ۷۰۰ میلیون دلار بوده که ۷/۳ درصد از کل تولید ناخالص داخلی کشور در این سال است. همچنین در میان ۱۸۵ کشور بررسی شده، کشورهای میانمار، جمهوری آذربایجان، قطر، گرجستان و عراق بیشترین سرعت در ایجاد رشد درصد سهم گردشگری از کل تولید ناخالص داخلی را به ثبت رسانده‌اند. از این حیث، نام ایران در میان ۳۰ کشور برتر به چشم نمی‌خورد. این گزارش همچنین به مقایسه کشورها از لحاظ میزان رشد مطلق در درآمد حاصل از هزینه‌کرد گردشگران خارجی نیز پرداخته که در صدر این فهرست نام کشورهای تایلند، ژاپن، چین، ایالات متحده و اسپانیا به چشم می‌خورد.

در این شاخص ایران در جایگاه ۲۸ جهان قرار گرفته است که در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ میزان هزینه‌کرد گردشگران خارجی در داخل مرزهای آن به میزان ۳ میلیارد دلار افزایش پیدا کرده است و در سال ۲۰۱۷ به رقم ۴/۶ میلیارد دلار رسیده است. ایران به لحاظ نسبی توانسته رشد خوبی در این شاخص داشته باشد و به‌طور میانگین و طی این هفت سال، سالانه ۲۰ درصد بر میزان درآمد خود از هزینه‌کرد گردشگران خارجی افزوده که از این لحاظ ایران در جایگاه ۱۲ جهان قرار می‌گیرد. مجموعاً و با استناد به داده‌های گزارش «شورای جهانی سفر و گردشگری» می‌توان چنین ارزیابی کرد که هرچند میزان رشد مطلق و حجم اقتصاد گردشگری ایران در جایگاه متوسطی در میان کشورهای جهان قرار گرفته، اما میزان توسعه ابعاد آن طی سال‌های اخیر چندان قابل توجه نبوده و این درحالی است که عموم رقیب‌های منطقه‌ای ایران در این عرصه، رتبه‌های برتر جهان به لحاظ وسعت بخشیدن به اقتصاد گردشگری خود بوده‌اند. به علاوه، این نکته نیز نباید فراموش شود که عموم درآمد اقتصادی ایران از گردشگری مربوط به گردشگری داخلی است و رشد درآمدزایی از گردشگران خارجی طی سال‌های اخیر متوازن با رشد اقتصاد گردشگری در کشور نبوده است.

نوید شکراللهی